

Lasooro

Leveled

Wolayttatto Doona

Ha gujo nabbabo maxaafay Yuu Essi Eyidiyappe (USAID) beettida miishshaa maaduwaa Seev Ze Childdirenee (Save the Children), Luxettaa Moconaynne Tohossa Dalgga Manttiya Luxettaa Beeroy issippe hashetin giigidi attamettidaagaa.

2009 M.L.

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

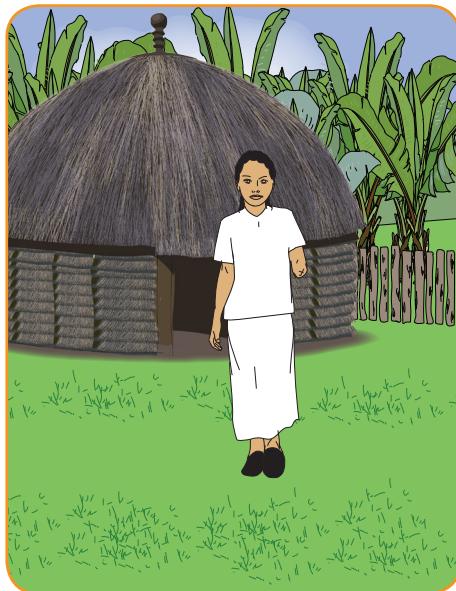

Lasooro

Kifilee 4

Saaminttay 8

Leveled

Luxissiyageetussi Kaaletuwa

Naati nabbabuwa doommanaappe kase misiliyanne huuphe yohuwa bessidi nabbaboy odiyoba malana mala oychchite. Nabbabi simmidi wurssettan de'iya oyshata zaarana mala oottite.

Nabbabuwappe kasetiya Mali be'o Oyshaa

Ha huuphe yohuwanne misiliya xeelliyo wode kaalliya nabbaboy aattiyo kiitay ayba gaada qoppay?

Shemppuwa 1: Lasooro

Laasoora Wolaytta moottan Kinddo Koysha allaanan
Bade Woyde shuchchan Bofe heeran yelettaasu.
Lasoorissi baree tammanne naa"u layta. Issitoo
issitoo issi issi heeran asay hegaa mala naata
awulahe giidi xeegees. Awulahe giyogee asaa naati
bantta diccanawu bessiya wodiyappe eesotidi
kanttiyo hanotaa bessiyagaa giyogaa. Hegaa giishin
uttanawu bessishin eesotidi zunttaa doommikko,
zuumanawu naagettiyo wodiyen denddi eqqidi
hemettiichchikkonne bariyara naagettiya geesaappe
aadhdhidi beettikko immiyo sunttaa giyogaa.

Awulahe giyo qaalay asa xalla gidennan mehiyawukka imetteesishin asaaga mala ogiyan gidennan hara baggaara birshshettees. Mehiyassi gidikko yeli simmidi elle xanttaa duuttidi haraa yelanawu doommiyogaa bessiya ogiyan birshshettees.

Hegaadan Lasoorakka awulahe giyogaa mala gidada geesaaninne tishshatettan bariyappe aadhdhawusu. Erenna asay milli'iya giyobadan haasayiyoban ubban aaro paatetta birshshetaa immiyogaa xalla gidennan suure ezggada bessiya zaaruwa immawusu.

Hegaappe denddidaagan barinaara issi kifiliyan luxiya naatuppe geesaa goochcha ekkawusu. Lasoora luxiyo luxetta keettaykka Bade Woyde shuchchan koyro xekkaa luxetta keetta. He luxetta keettan Lasoora bari heeraa laggetuura issippe gidada oyddantta kifiliyan luxiyaro. Bade Woyde koyro xekka luxetta keettay Darggiya kawotettay biittaa gelin daro gam"ennan keexettidi biittaa ayssiya cora eranchchata ayfissida luxetta keetta.

Lasoorakka daro eranchchata luxissidi dere deretettawu heyte giida luxetta keettan luxiya luxanchcha gidido gishshawunne he heeran yelettido gishshawu keehippe ufayttawusu. Ayba gidikkonne sunttaara de'iya sohuwan pee'iyogee sunttaawa oottiyo gishshawu Lasoori xalla gidennan asa gidida ubbay ufayttiyoba. Hegaa gidiyo gishshawu Bade Woyde luxetta keetaa biya naati ubbay bantta dawutaraa kaaxiyo korjuwa hashiyan kaqqidi ayyiiddi boosona.

Lasoorakka luxetta keetaa bari heeraa laggeta xeesa denttada hegaadan ayyaydda bawusu. Qooriyara qazaazzada eessa birille milatiyara bari irzzo som"uwa poo'uwa poggu oottiya hanotan miicciyo wode hummunnaa milatiya achchay phopholqqu gees. A yaanada bawunne miiccaydda naatakka miichchaydda luxetta keetaa gakkiyo wode ubba naatikka mokki ekkees.

Iissi de'iya lo "o eeshshan Lasoro dosenna asi de'ees gaanawu danidayettenna. Lasoora luxettankka naatu giddon keehippe goobanne tishsha na'a. Kifile giddon imettiya oosuwakka bari citan uttida luxanchchata denttettada eesuwan wurssidi yootanaadan ogiya dooyawusu. Darotoo bantta citaappe dendda eqqada citaa oosuwa aattiyaykka Lasoro. Lasoora aattiyo wode naata dumma dumma naachchan ufayssaydda aattiyo gishshawu ubba naatikka hanggidi kaalloosona.

Lasoorissi lo'otettay mereta eeshsha gididi muletoo iira de'iyabappe attin A waayettada tuggatada milatissiyoba gidenna. Hegaappe denddidaagan asa ubbay O iita doses. Luxetta keettan iigaa mala eeshshaara de'iya hara naatikka de'oonashin Lasoori hanotaa ubbaykka haarana mala daroti kooyoosona. Luxissiyageetikka muletoo lo'o eeshshaa kibebiya yarata ubbaa shiishshidi meeziya shaakkanaadan oottiyo wodekka koyro Lasoora shoobattawus.

Shemppuwa 2: Laasori Kehatettaa

Lasoora keehippe minonne asaa siiqiya asa
gidiyogaappe denddidaagan metootaa maaddanawu
O gakkiyay baawa. Issi maaddiyobaa yesoy aybanne
milatennan maadda kanttiyobaa xallay O ufayssin
gede maadda kanttawusu. Banaara luxiya naatuntta
soo biikko nabbabuwa doommanaashin eta soo
asay oottishin be'ikko, “Naatoo ha oosiyo aayyiyo
maaddoos,” gannee dendda aggawusu.

Naatikka A maaddoos giidobaa guyye geennan
maaddidi nabbabuwa doommoosona. Issippe
nabbabiyo wodekka koyrottidi akeekiyageetuppe
issinna Lasoro. Akekada akekaa ubbaykka
koxxanaadan koyyada, “Naatoo, ane nabbabidobaa
issippe tobboos.

Tobbiyo wode daro qofa shaakkin akekay ellees gaada ane Banttalee neeni nabbabidobay aybee yoota gaada oychchawusu.

Neegaa siyi simmidi qassi Bakkaaloogaa siyana," gawusu. Hegaappe simmin gujjidi nabbabanaadan oottada ubbabaa bariyyo geloogaadan hinkotikka akekanaadan maaddawusu. Hegaadan oottida oottiyoban ubban heeraa asan keehippe anjettawusu. Lasoora ogiyara aadhdhishin qeeri naati yekkiyagaa demmikkonne idimma cimmada yera ekkada so asaakko gattada aadhdhawusuppe attin xeellaydda co"u gaada aadhdhukku.

Cima asay maataa buucciyo sohuwara aadhdhaydda be'ikko buucca immada anjuwa ekkada bawusu. Mittaa qerishin gakkikkokka shoola yeggada baanaappe attin sirphphi gaada aadhdhikko gallassa muliya Lasoora zil"ettaydda pee'awusu. O hegaa mala eeshshay ooppe gakkidaakko Lasoora bari huuphiyawukka suure erukku.

A maadda kanttobaa ubbaappe issi gallassi cima bitaniya Daanna Kaataara maaddidoogee awudenne dogettennaba. Issi galla Daanna Kaataaroy Lasoora luxetta keettaappe yiyo wode bari darkkoppe maataa buucciiddi de'ees. Sooni maaddiyabi xayin haniyobaa xayidi shinddillattishin cimida wolqqay danndayaa ixxin daafuridi kunddi aggiis. Yaatin Lasoora gakka wodhdhiyo wode Daannay bonggotti kunddido sohuwappe denddada aggana giidi binqqiriirees.

Daanna Kaataaroy binqqiriiriyagaa be'ido sohuwara waasuwa xulaaxulaydda Daannay A bollan kunddido baacaa loddan garssaara shodda ekkada baacan cadettennaadan ashsha aggaasu. Heeraa asaykka Lasoori waasuwa siyidi woxxiiddi gakkidaagee Daanna Kaataara aakime soo efiini guuttaa shemppuwa zaaridi barina eriis. Hegaappe simmin Lasoora A garssan de'iya baacay caddennaadan loddan shodda ekkidoogaanne waassada asaa shiishshidoogaa asaappe siyiis.

Na'iyakka A shemppuwa ashshanawu ashkketettan polidobaaninne na'ee lo'o eeshshan ufayttidi bari de'o layttan ubban anjjiiddi bari godaakko xeesettidi biis. Lasoora luxetta keettankka bari mala gooba naatuura gidada mule kifilee citan citan nabbabanaadan citaa kessawusu. Yaata simmada nabbabidobaa eqqi denddidi aattanaadan oottiyogaaninne ootti simmin pacaa kunttiyogan wolqqaama maaduwa immawusu. Kifiliya gadaaway nabbabissiya naatu kayaa bessiya woraqataa godaa bolli kaqqi wottidoogan kayaaway xayikkokka he sohuwa kunttiyay Lasoro.

Naati ay wodenne palaha wodiyen nabbabidi tobbennan soo beennaageekka A oottiyo kaafiyana gaanawu danddayettees. Hegaa gishshawu luxissiyageeti ubbaykka Lasoro dosoosona. Issitoo issitoo kifiliya geliyo wodiyen yaa'ay aybay de'ikkokka oyddantta kifiliyawu Lasoora de'ikko ayba metoynne baawa. Hegaappe meeziya ekkidi hara kifiletuunikka Lasooriduwa milatiya naata qori kessidi kayye wodiyen nabbabissanaadan oottiyogee doomettiis.

Shemppuwa 3: Lasoori Dooruwa

Hegaadan bari lo "o oosuwaninne asaa maaduwan
heerawu leemiso gidada de'ishin issi gallassi Kinddo
Koysha allaanaappe qalaxee gakki wodhdhiis.

Qalaxiya kiitay allaanaa giddo luxetta keettatuppe
issi maccanne issi attuma luxanchchati doorettidi
allaanan bonchchettiya luxanchchatu gallassawu
kiitettanaadan yootees. He kiitettiya naatu dooruwa
kaaletaykka qalaxiyan yootettiis. Kaaletatuppe
amaridaagee luxettan goobatettaa, maadettiyo
eeshshaa, haasayidi ammanttiyo hakkaanne meeziya
goda gidiyogaa. Hegaa baaso oottidi doorishin bantta
luxetta keettan doorettida naa "u luxanchchatuppe
issinna Lasoro.

Dooretti simmidi luxanchchatu gallassaa
bonchchanawu bantta luxetta keetaa
gadaawaaranne sima gadaawaara gididi allaanaa
biidosona. Allaanan imattaa mokkiyageetikka eta
mokk ekkidi eti aqiyso sohuwa sohuwanne mokettiyo
sohuwa yuushshidi bessidosona. Wonttetta gallassi
mule luxetta keettaappe yiida ayso asaaranne
luxanchchatuura eretisso oosoy poletti simmin
luxanchchatu gallassaa bonchchuwa hum "o
ajanddaakko geliyogee doomettiis. Yaa'aa dooyiya
bonchchettida allaanaa ayso keetaa gadaayiya
naagettiyogaadankka asaassi yootettin naagettiyara
gakkabekku.

A takkin luxanchchatu gallassaa bonchchoy allaanan
luxetta allaalliya xifate keetaa gadaawaa haasayan
dooyettidi dumma dumma yettaaninne durssan
huuphiya pashkkissuwakko aadhdiis. Yettayne
durssay aadhdi simmin dumma dumma luxetta
keettaappe yiida Lasoori mala tishsha naati luxettaa
xeelliyan danttuwa aattiyogaa doommidosona.

Daro doorettida maccanne attuma naati danttuwa
shiishshidosonashin Lasoora shiishshido danttuwa
mala hum"o ajanddaara gayttiya danttuwa
shiishshiday baawa. Lasoori xuufee wodiya suure
go'ettiya urawu wodee telxxa gidikkonne A go'aa
eribeennawu woriyabaa gidiyogaa qonccissees.
Kaallidi de'iyagee Lasoora galchchaa sinttan
nabbabido danttuwa. Ha danttuwassi huuphe
yohoykka 'wodiya' gees.

Wodiya

Wodee woriyaba qassikka pattiyaba,
Beegoyi naagiyabaa gittan minttettiabaa,
Go'aa era ubbawu gittaa loyti minttawu,
Qaattaa mintti halchchawu kiitaa gencci polawu,
Telxxattennee wodee aassidi akekawu.
Galla xiskkiya galbbawu toylattiya qoyliinawu,
Ushshawu Zammo guurawu de'uwa yedhdhi kanttawu,
Haytaa hiixxi zin"awu kahaa goochchi gorddawu,

Meeguwa siyennaagawu metuwa qoppennaagawu,
Barina woraagawu ubba galjjidaagawu,
Wodeekka woriyabaa hayqqi gam"idaagawu.

Lasoora hagaa nabbaba simmada daraphphaappe
wodhdhiyo wode galchchaappe baggay denddi eqqidi
kushiya baqqiidi mokkiis. Akka bari danttoy hegaa
keena asaa pashkkisso gishshawu keehippe ufayttada
yashshaa ulo giddoppe gooddiyogaa doomma aggaasu.

Hegaappe simminkka yaa'aa kaalettiyageeti luxetta
keettan paaciya oottiyo wode issoy issuwappe
duuqqiyogaa xeelliyan amarida qofaa immidosona.
Yaat simmidi hegee ay keena qohiyabakko giya huuphe
yohuwa asaassi micci bessidi qofaa immiya asaa
shoobbiis. Galchchaa yaraykka duuquwa qohuwa
xeelliyan bawu bawu de'iya qofaa wotti simmin
Lasoora yayyennan kushiya kessiyogaa doommaasu.
Yaatidaara saleti baynnan kessaa kessada bari qofaa
immiyo qaadaa ekkaasu.

Ekkidaara, “Asawu duuquwa xeelliyaagaa ay qohuwa oychchiyo? Qohettida yeletay ay keenee giidi oychchiyakko lo “ennee?” gaydda qohuwa macaraa paatettaa gela aggaasu. Yaata simmidaara yeletay duuquwa geedon nabbabuwa aggidoogaa, yeletay sheniya xayidoogaa, oottiyoban oyqqiyoban ubban shol”a gididoogaa paatettaa doomma aggaasu.

Hagee duussay hagaadan biigikko sinttappe biittiyo sheerettiya shenaama yelataa demmanaagee hirggissiyogaakka qonccissaasu.

So asaynne kawoy gidin luxetta keettan yohoy xeelliyo ubbay hashetidi oottana xayikko gakkanawu danddayiya guyte metuwa birshshada yoota aggaasu. Hagaa mala qunoy caddido yeleta xallay kumi kumi biyo wode tishshay cinggettiiddi biidi wurin yiya guytiya zaaranawu danddayettenaagaakka yootaasu. Lasoori paatettay yaa’aa kumida asaa huuphiya shochcha mittan shocoogaadan zawurissiis. Hegaappe denddaagan allaanaa ayso keetaa gadaaway, allaanan luxetta allaalliya xifate keetaa gadaawayne

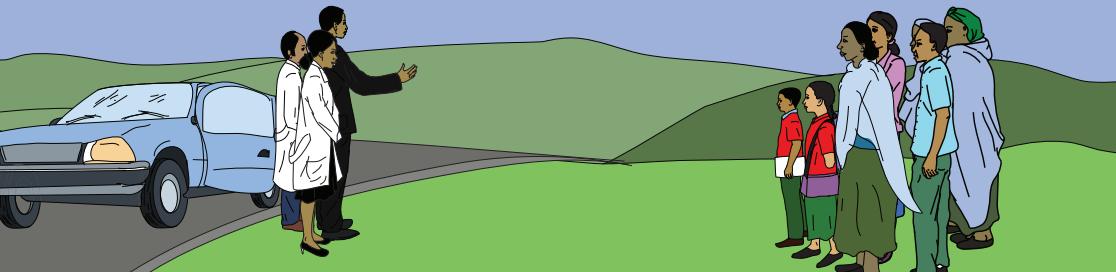
luxetta keettatuppe yiida gadaawatinne luxanchchat
afuttaa kessidi yeekkidosona.

Daroti, “Xoossi ashsho! Hanna na’iya hagaa keena
wozanaa wonttaara awuppe ekkadee? Hara naatinne
haasayoosonashin hanniigee zookees,” giidi doonaa
oyqquoosona. Baggay na’ee bollan eqqidi ha metuwabaa
haasayiya hara ayyaani de’iyobadan qoppoosona.
Yaanishin he gallassa luxanchchatu baalee kayyiyan
kayyiyan geliya yettan, danttuwaninne diraaman
kaafettidi hombbociiddi bonchchettidi pee’iis.

Wursettan wontta denddida duuquwa qohuwa bolli
naa’antto morggiya xoqqu oottenna hanotan tangguwa
ekkanawu ubbaykka caaqettidi baaliya kuushshaakko
gakkidosona. Kaallidi allaanaa ayso keetaa gadaaway
yaa’awu kuushsha haasayaa oottanaashin dumma
dummaban zooxidi beettida luxetta keettatussinne
luxanchchatussi woytuwa imoy sohuwa ekkiis.
Woytettida luxetta keettatuppe an”ura woytuwa
ekkiday Bade Woyde luxetta keettaanne he luxetta

keettaappe Lasoro. Hara doorettida naatinne luxetta keettay amarida minttetto woytuwa ekkidosona.

Lasoora luxetta keettaaninne heeran polido maado eeshshawunne galchchaa luxissiya danttuwanne yeessiya qofa shiishshada yallisa kuushshawu gattido gishshawu madaalaanne komppiiteriya woytettaasu. Woytettiyo wode mule asay, “Besseesi, besseesi, besseesi,” giiddi kushiya baqqishin ufayssaa noocattaydda kushiya wozanaa bollan wottada hokkada galchchaa galataasu. Yaatidi wursettan barinaara biida gadaawatuuranne amarida woytuwa ekkida attuma luxanchchaara bantta soo simmidosona.

Shemppuwa 4: Dere asaa Mohaa

Simmishin eti woytettidoogaa siyida asay mokkanawu Sortto qocan naagees. Naagishin Lasoori do'oy yiidi kaamiyappe wodhdhiigidosona. Wodhdhidi Lasoori komppiiteriya, Balxxi Qaalaa kochchaanne luxetta keettay woytettido darisso maashiniya kaamiyappe wottidosona. Yaatin mokkanawu yiida asay hombbociiddi luxetta keetaa gatti aggiis. Hegan shuchchaa gadaawati “Hashshu saro yeeta” giidi haasayidosona. Woytuwan deriya sunttay kiyidoogawukka ufayttidosona. Wurssettan woytotanne woytettida asata footuwa denttidi kifiliya giddon kaqqidosona.

Hegaappe simmidi issi issi asay Lasooranne Balxxi woytettido gaasuwa oychchidosona. Oychchiini

allaanaa biida citaa kaalettida luxetta keettaa
gadaaway zaaruwa immiis. Immidi Balxxinne Lasoora
woytettidoy bantta luxetta keettan goobidi luxiyogaa
xalaala gidennan hara naatikka metotootennan
luxanaada maadettido gishsha gidiyogaa yootiis.

Yooti simmidikka Lasoori woytuwa dummayidaynne
xoqqa oottida gaasuwakka qonccissiis. Qonccissiiddi
Lasoora luxetta keettaappe kareera polidobaanne
allaanan galchchaassi shiishshada yeessido
dantuwanne qofaa paattidi yootiis.

Wurssettan heeraa cima gidiya godattiya Baalota
anjjada sinttappekka ha luxetta keetaa suntaa
xeesissanawu ubbay maadettidi oottanawu
bessiyogaa qonccissaasu. Ubba naatikka
Balxxaagaadaaninne Lasoorigaadan maadettidi
nabbabidi so asaanne heeraa asaakka maaddidi lo "o
murutaa ehaanaadan hassayissaasu. Hassayissada ha
woytettido miishshaa oyqqi oyqqidi denddido footoy
ubba kifiliyanikka xoqqu giidi godan kaqettanaadan
qofaa immin asay ufayttiiddi laaletti aggiis.

Nabbabi simmidi zaariyo oyshata

Nabbabuwaninne ne buzo akeekan amppada kaalliya oyshata zaara.

1. Maadettidi oottiyogaa giyogee woygiyogee?
2. Maadettidi oottiyogee ay maaddii?
3. Ha xuufiyan maadettidi oottiyogawu leemiso gididay oonee?
4. Maadettidi oottana xayin gakkiya qohoy aybee?
5. Nabbabuwa giddon “noocattaydda” giya qaalawu gelo birshshettay aybee?

